

**2026-2030-cu illər üçün Epidemiologiya və biostatistika kafedrasının
elmi-tədqiqat mövzusunun**

PLAN-ANNOTASIYASI

**Azərbaycanda risk amillərinin
qiymətləndirilməsinin əsasında infeksiyon və
qeyri-infeksiyon xəstəliklərin kompleks
profilaktikası**

Elmi rəhbər: ə.e.x., t.e.d., prof. İbadulla Ağayev

Məsul şəxs: tibb elmləri doktoru, dos. Xatirə Xələfli

Mövzunun aktualığı

- Hazırkı tədqiqat işinin aktualığı - Azərbaycanın sosial-iqtisadi şəraitlərinə və regional xüsusiyyətlərinə adaptasiya olunmuş inteqrasiyalı profilaktika tədbirlərinin işlənilib hazırlanması və risk amillərinin kompleks qiymətləndirilməsi üzrə elmi cəhətdən əsaslandırılmış tövsiyələrin yaradılması zərurəti ilə şərtlənmişdir. Bu tədbirlərin həyata keçirilməsi təkcə xəstələnmənin və ölümün səviyyəsini aşağı salmağa imkan verməyəcək, həm də əhalinin həyat keyfiyyətini artırmağa, səhiyyə sisteminin işinin effektivliyini yaxşılaşdırmağa və cəmiyyətin davamlı inkişafını təmin etməyə imkan verəcəkdir.
- Beləliklə, risk amillərinin qiymətləndirilməsinin əsasında infeksiyon və qeyri-infeksiyon xəstəliklərin öyrənilməsi və kompleks profilaktikasını səhiyyənin milli strategiyalarının məqsədlərinə çatmağın mühüm şərti sayılır.

Tədqiqat işinin məqsədi

Azərbaycanda infeksiyon və qeyri-infeksiyon xəstəliklərlə bağlı olan risk amillərini aşkar etmək və qiymətləndirmək, eləcə də onlarla xəstələnmənin azaldılması və əhəlinin sağlamlığının yaxşılaşdırılması üçün kompleks profilaktika tədbirlərini işləyib hazırlamaq

Tədqiqat işinin vəzifələri

- 1. Azərbaycanca infeksiyon və qeyri-infeksiyon xəstəliklər üzrə cari epidemioloji situasiyanın təhlilini aparmaq.
- 2. Regionda infeksiyon və qeyri-infeksiyon xəstəliklərlə xəstələnməyə təsir göstərən mühüm amilləri identifikasiya etmək.
- 3. Əhəlinin və tibb işçilərinin risk amilləri və həmin xəstəliklərin profilaktikası metodları barəsində məlumatlandırılması səviyyəsini qiymətləndirmək.
- 4. Xəstəliyin inkişafının yüksək ehtimalı olan əhəlinin qrupları üçün risk amillərinin kompleks qiymətləndirilməsi metodikasını işləyib hazırlamaq.
- 5. Aşkar edilmiş risk amilləri nəzərə alınmaqla infeksiyon və qeyri-infeksiyon xəstəliklərin kompleks profilaktikasına dair tədbirləri və tövsiyələri təklif etmək.
- 6. Profilaktika proqramlarının tətbiqinin effektivliyini qiymətləndirmək və onların milli səviyyədə yerinə yetirilməsi strategiyasını işləyib hazırlamaq.

Elmi yeniliyi

- -İlk dəfə Azərbaycanda həm infeksiyon, həm də qeyri-infeksiyon xəstəliklərin yaranmasında iştirak edən risk amillərinin kompleks təhlili aparılacaqdır ki, bu da əhalinin sağlamlıq vəziyyəti barəsində vahid təsəvvür əldə etməyə imkan verir.
- -Regional xüsusiyyətləri və Azərbaycanın sosial-iqtisadi şəraitini nəzərə alan risk amillərinin kompleks qiymətləndirilməsinin metodologiyası işlənib hazırlanacaq və sınaqdan keçiriləcəkdir.
- -Xəstələnmənin azaldılmasına və həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına yönəldilmiş inteqrasiya olunmuş profilaktika tədbirləri təklif ediləcəkdir ki, bu da xəstəliklərin ayrı-ayrı qruplarına istiqamətlənmiş mövcud yanaşmaları genişləndirir.
- -Aşkar edilmiş risk amilləri nəzərə alınmaqla səhiyyə sistemində kompleks profilaktika proqramlarının tətbiq edilməsi üzrə tövsiyələr elmi cəhətdən əsaslandırılacaqdır.

Tədqiqat obyektı

Hazırkı tədqiqat işinin obyektı Azərbaycan əhalisi arasında infeksiyon və qeyri-infeksiyon xəstəliklərlə xəstələnmə, habelə bu xəstəliklərin yaranmasına və inkişafına təsir göstərən risk amillərinin məcmuyunu sayılır. Həmçinin əhalinin sağlamlığına təsir edən bioloji, sosial-iqtisadi, ekoloji, davranış, tibbi amillər də əlavə olunur.

Gözlənilən nəticələr

- Azərbaycanın müxtəlif regionlarında infeksiyon və qeyri-infeksiyon xəstəliklərin yayılması barəsində aktual və dürüst informasiya əldə ediləcəkdir.
- - Sosial-iqtisadi və ekoloji şərtlər nəzərə alınmaqla infeksiyon və qeyri-infeksiyon xəstəliklərin inkişafına təsir edən mühüm risk amilləri identifikasiya olunacaqdır.
- - Ölkənin səhiyyə sistemində istifadə üçün tətbiq olunan risk amillərinin kompleks qiymətləndirilməsi metodikası işlənib hazırlanacaq və sınaqdan keçiriləcəkdir.
- - Xəstəliklərin kompleks profilaktikası üzrə tövsiyələr formalaşdırılacaqdır ki, onlar dövlət və regional səhiyyə proqramları səviyyəsində tətbiq ediləcəklər.
- - İnfeksiyon və qeyri-infeksiyon xəstəliklərin risk amilləri və profilaktika proqramları barəsində tibb işçilərinin və əhəlinin məlumatlılıq səviyyəsi artırılacaqdır.
- - Azərbaycanda əhəlinin xəstələnmə səviyyəsinin azaldılması və sağlamlığının qorunub-yaxşılaşdırılması məqsədilə profilaktik tədbirlərin təkmilləşdirilməsi və resursların səmərəli şəkildə paylanması üzrə elmi əsaslandırılmış təkliflər irəli sürülməcəkdir.

Elmi-praktik əhəmiyyəti

- Tədqiqat işinin nəticələri Azərbaycan səhiyyəsi üçün mühüm praktik əhəmiyyət daşıyır, çünki o, aşağıdakıları əldə etməyə:
- -İnfeksiyon və qeyri-infeksiyon xəstəliklərin effektiv kompleks profilaktika proqramlarını işləyib hazırlamağa və tətbiq etməyə imkan verir ki, bu da tibbi yardımın keyfiyyətini və əlçatanlığını artıracaqdır.
- -Regional xüsusiyyətlər nəzərə alınmaqla risk amillərinin qiymətləndirilməsini optimallaşdırmağa imkan verir ki, bu da yüksək xəstələnmə ehtimalı olan əhali qruplarını daha dəqiq aşkar etməyə və onlara qarşı profilaktika tədbirlərini vaxtında aparmağa imkan verir.
- - Tibb işçilərinin və əhalinin mühüm risk amilləri və profilaktika metodları barəsində məlumatlılığı artırmağa imkan verir ki, bu da sağlam həyat tərzinin formalaşmasına və xəstələnmənin səviyyəsinin azaldılmasına şərait yaradır.
- - Səhiyyə orqanları və dövlət orqanları üçün profilaktik tədbirlərin planlaşdırılması və reallaşdırılması üzrə elmi-təcrübi tövsiyələri əsaslandırmağa imkan verir ki, bu da resursların paylaşdırılmasını yaxşılaşdıracaq və səhiyyənin effektivliyini artıracaqdır.
- - Növbəti tədqiqatlar üçün zəmin yaratmağa və ictimai səhiyyə sahəsində xəstəliklərin payının azaldılmasına və əhalinin sağlamlığının yaxşılaşdırılmasına yönəldilmiş milli strategiyaları işləyib hazırlamağa imkan verir.

Tədqiqat üsulları

➤ 1.Epidemioloji analiz

- - İnfeksiyon və qeyri-infeksiyon xəstəliklərin yayılma səviyyəsinin və trendinin təhlili.
- - Məlumatların statistik üsullarla işlənməsi (deskriptiv statistika, xəstəliklərin prevalansı və insidensiyasının hesablanması).

➤ 2.Faktorların qiymətləndirilməsi

- - Risk faktorlarının müəyyən edilməsi və təsirinin qiymətləndirilməsi üçün anketlər və sorğuların aparılması.
- - Sosial, iqtisadi, davranış və ətraf mühit amillərinin təhlili.

➤ 3.Kohort və ya nəzarət qrupu tədqiqatları

- - Xəstəliklərin yaranması ilə faktorlar arasındakı əlaqənin müəyyənləşdirilməsi üçün retrospektiv və ya perspektiv araşdırmaların aparılması.

➤ 4.Statistik analiz metodları

İşin mərhələləri

İş 1. İnfeksiyon və qeyri-infeksiyon xəstəliklərin profilaktikasına dair kompleks tədbirlərin aparılması üzrə risk amillərinin aşkar edilməsi və onların əhəmiyyətlik dərəcəsi üzrə rəqlanması.

Məsul icraçı: t.e.d., dos. X.Xələfli

- **İcraçılar :** t.ü.f.d.,b.m.L.Əhmədzadə ,
- t.ü.f.d, dos. C.Rəhimov
- t.ü.f.d, dos. X.Cəfərova
- ass.P.İsaqova, ass.N.Qasımova, ass.Z.Hüseynova

İş 2. Əhalinin sağlamlıq vəziyyəti və insanın yaşayış mühiti amillərinin təsiri arasında səbəb-nəticə əlaqələrinin aşkar edilməsi

➤ ***Məsul icraçı: t.ü.f.d, dos.F.Ş.Tağıyeva***

➤ ***İcraçılar***

➤ t.e.d, prof. V.Vəkilov;

➤ t.ü.f.d, dos.E.F.Vahabov;

➤ t.ü.f.d.,ass.A.Rəşidov

➤ b.m.D.Qasımova

➤ ass.Ş.Əliyeva, ass.Ə.Şıxaliyeva; b.l. A.Cəfərov

***Diqqətinizə görə təşəkkür
edirəm !***